

Viļa Plūdoņa Ziemassvētku daile

Šodien Dailes teātrī "Ziemassvētku koncerta" pirmizrāde

VITA KRAUJA

Koncerta priekšvakarā uz sarunu aicināju teātra muzikālās daļas vadītāju komponistu **Juri Vaivodu**, kurš, tāpat kā Raimonds Pauls, Jānis Lūsēns un Uldis Stabulnieks, mūzikā iemūžinājis Viļa Plūdoņa dzeju.

– Kādēļ šogad uz Dailes skatuves Plūdonis?

– Jau pirms vairākiem gadiem ievēroju, ka cilvēki patiesībā izslāpuši pēc labas dzejas, bet diemžēl ne visa mūsdienās tapusi ir tāda, ko es labprāt pāršķirstītu un pārlasītu vēl un vēl, kā tas ir ar latviešu klasiķiem, vai tie būtu Poruks, Plūdonis, Rainis, Aspazija vai jaunlaiku dzejnieki kā Ojārs Vācietis un Imants Ziedonis. Arī pats Plūdonis, ja viņu mazliet pārfrāzējam, ir teicis, ka jaunā dzeja ir kā gudra sieviete, kurai tomēr sejā mazliet pietrūkst skaistuma. Un varbūt zināma taisnība Plūdonim kā jau lielam sapņotājam ir. Manuprāt, viņš ir viens no pirmajiem dzejniekiem, kurš nekautrēdamies lietoja vārdu "daile", "dailinieks"... Protams, tur arī Rainis pie vainas, bet Plūdonis no šī vārda nekautrējās. Jo daile viņam ir visur – gan cilvēciskajās attiecībās, gan dabā.

Šajos Ziemassvētkos mūsu teātrī man gribējās gaišuma. Un Plūdoņa dzeja patiesām ir ļoti gaiša. Tā mēģina uzburt sapni: vai tas būtu ģimenes lokā, kur māmiņas pasaciņa atdzīvina zēna iztēlē ainu par Vējmāti, kas lieplapās brauc, vai citu stāstu. Daile ir Ziemassvētku braucienā cauri mežam uz māju, kur tevi gaida mīļi cilvēki un tuvi draugi. Astonās deviņās dziesmās esam apdziedājuši sniegu, kas mūsdienās jau kļuvis par retumu.

– Gluži kā šogad pirms Ziemassvētkiem...

– Nuja, varbūt tie bērni, kuri šogad dzims, nemaz nesapratīs, par ko tik ļoti jū-

JĀŅA DEINATA FOTO

Juris Vaivods un Jānis Paukštello Dailes teātra Ziemassvētku uzvedumā bērniem "Zirņu vakara gaidas".

mojuši latviešu dzejnieki. Jo mūsu zemīte kļuvusi pelēka. Tā vairs nav balta. Jaunajai paaudzei diemžēl vispār nolaupīta liela daļa bērnības sapņu, kurus gribējās atdzīvināt kaut caur viena tiešām ļoti vērtīga latviešu dzejnieka vārmām. Mums palaimējies: Plūdonim būs ļoti sabiedrotie – gan Raimonds Pauls, gan it sevišķi Jānis Lūsēns, kurš ir pilnīgs šī dzejnieka gara radinieks. Viņš ir pratis šo dzeju ļoti veiksmīgi atvērt gan tur, kur runa par liriskām tēmām, gan tur, kur Plūdonis skar valstiskas lietas. Vilim Plūdonim ļoti spēcīga arī patriotiskā dzeja. Varbūt tas kādam mūsdienās nešķiet aktuāli, taču šo dzeju vajadzētu atdzīvināt. Tad mēs ieraudzītu tās aktualitāti: it kā esam vienu spirāles apli nogājuši – pagājušā gad-

simta sākumā paustās idejas un domas joprojām tik dzīvi skan šodien. Kaut vai četrinā: *visvairāk rieb man tāds, kam maks no rubļiem plīst, bet mērķiem kopīgiem tas graša nenovīst.*

Manuprāt, vērts kādreiz Plūdoņa dzeju parādīt visā tās daudzpusībā. Bet Ziemassvētkos, šajā miera laikā dabā un cilvēciskajās attiecībās, mums gribējās ielūkoties Plūdoņa uzburtajā sapņainajā, gaišajā un liriskajā pasaulē.

– Koncertā skanēs jaunradītas kompozīcijas?

– Ne tikai. Vienu no izskaņas dziesmām ar ļoti skaistu nosaukumu "Mazu brīdi pirms gaismiņas" Jānis Lūsēns bija rakstījis īpaši Ingum Pētersonam un Kristīnei Zadovskaī. Bet pats par sevi saprotams, ka būs arī

jaundarbi. Starp oriģināldziesmām ar Plūdoņa dzeju iekļāvām dažas vispopulārākās Ziemassvētku dziesmas, un man ir prieks, ka tās ļoti organiski sadzīvo ar Plūdoni. Skaids, ka neiztikt bez "Klusa nakts, svēta nakts". Tāpat skanēs "Jūs, bērniņi, nāciet", jo arī Plūdonim ļoti svarīga bija bērnu tēma. Visas ziemas kaujas, pikošanos, pirmā sniega priekus dzejnieks apraksta ļoti emocionāli, tēlaini un aizkustinoši.

Man vienmēr gribējies tradicionālajām Ziemassvētku dziesmām pieaudzēt kaut ko klāt. Šogad tās būs Austrumeiropas tautu dziesmas. Labi zinām čehu "Nāciet jūs, gani" vai "Dusi, puisīt saldākais", bet mani interesē ielūkoties dziļāk čehos, slovākos, horvātos, rumāņos. Ukrainu enerģētiskums vispār bija

ists atklājums. Tā sagādājam darbiņu arī mūsu dzejniekiem – viņiem bija iespēja slīpēt savus vārsmu latviskošanas talantus.

– Vai kāds no šiem Ziemassvētkiem Dailes teātrim radītajiem jaunpienesumiem, jūsuprāt, var kļūt par hitu?

– Man pašam tas vārds – hits – lāgā nepatīk. Plūdonis droši vien teiktu – mīldziesmiņa. Tradīciju svētkiem ir gluži tāds pats kanons, kādu patlaban veido latviešu kultūrā. Un tradīciju kanonā ietilpst dziesmas, bez kurām Ziemassvētki nav iedomājami. Nez vai kas sasniegs "Klusa nakts, svēta nakts" vai "Es skaistu rozīt" zīnu" augstumu, bet jaunpienesumi noteikti papildinās svētku noskaņu ar mūsdienīgākām krāsām.